

ઈસ્લામી સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં યુદ્ધના આદેશો

જિહાદની પોકારનો તરત જ સ્વીકાર કરવો :

રસૂલુલ્લાહ ﷺ બ્રહ્મના યુદ્ધમાં શહીદોની સ્થિતિની તપાસ કરી રહ્યા હતા. આપ ﷺ એ એક શહીદ હજરત હન્જલા બિન આમિર ﷺ ના શરીરથી પાણી ટપકતું જોયું, તો આપ ﷺ એ અમુક સહાબા કિરામને તેમની પત્નીની પાસે મોકલ્યા. જ્યારે તેઓ પાછા આવ્યા, તો બતાવ્યું કે તેમની નવી-નવી શાદી થઈ હતી. તેવામાં જિહાદની ઘોકણા થઈ. આ પોકાર સાંભળીને તેમણે સુહાગરાતને છોડી દીધી અને જલ્દીથી યુદ્ધના મેદાન માટે નીકળી પડ્યા, જેથી દીનની રક્ષા કરે. તેઓ પંક્તિઓને ચીરતા મુશ્રિકોના નેતા અબૂ સુફ્યાન બિન હર્બ (તેમના ઈસ્લામ સ્વીકારના પહેલાની ઘટના છે)ની પાસે પહોંચી ગયા અને તેમને મોતને ઘાટ ઉતારવાના જ હતા કે શદ્દાદ બિન ઔસે તેમને જોઈ લીધા અને એવો પ્રહાર કર્યો કે તેઓ ત્યાં જ શહીદ થઈ ગયા. જ્યારે આપ ﷺ ને આ વાતની જાણ થઈ તો આપ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«إِنَّ صَاحِبَكُمْ - بِيَعْنَى حَنْظَلَةَ - لَتُغْسِلُهُ الْمَلَائِكَةُ، فَاسْأَلُوا أَهْلَهُ : مَا شَاءُهُ؟، فَسُئِلَتْ صَاحِبَتُهُ، فِقَالَتْ: خَرَجَ وَهُوَ جُنْبٌ حِينَ سَمِعَ الْهَاتِفَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لِذِلِّكَ غَسَّلَتُهُ الْمَلَائِكَةُ» [الحاكم، البهيم]

અર્થાત્, ચોક્કસ તમારા આ સાથીને ફરિશતાઓ ‘ગુસ્લ’ (સ્નાન) કરાવી રહ્યા છે. તેની પત્નીથી પૂછો કે શું બાબત છે? જ્યારે તેમની પત્નીથી જાણકારી મેળવવામાં આવી, તો ખબર પડી કે તેઓ નાપાકી (અશુદ્ધતા)ની સ્થિતિમાં હતા, જ્યારે તેમણે યુદ્ધની પોકાર સાંભળી અને તરત જ યુદ્ધ માટે નીકળી પડ્યા, તો રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ફરમાવ્યું : “એટલા માટે ફરિશતાઓએ તેમને ગુસ્લ આપ્યું છે.” (હાકિમ, બયહકી)

આમ, હજરત હન્જલા ﷺ ને અલ્લાહના ત્યાં ઉચ્ચ સ્થાન પ્રાપ્ત થઈ ગયું, કેમ કે જિહાદની પોકાર પર તરત જ તેમણે ‘લબ્જેક’ કહ્યું, જેમ કે અલ્લાહ ત્રાલાનો ઈરશાદ છે :

﴿أَنْفِرُوا خَفَافًا وَثِقَالًا وَجَهِدُوا بِاِمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ التوبه: ٤

અનુવાદ : “નીકળો, ચાહે હળવા હોવ કે ભારે, અને અલ્લાહના માર્ગમાં જિહાદ કરો પોતાના ધન-દોલતથી અને પોતાના પ્રાણોથી. આ તમારા માટે ઉત્તમ છે જો તમે જાણો.” (સૂર: તૌબા, આ.૪૧)

એટલા માટે મુસલમાન પર વાજિબ છે કે તે જિહાદની પોકારનો જવાબ આપે, નહિં તો અલ્લાહના આ કથનમાં

સામેલ થઈ જશે :

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِمَانُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنفِرُوا فِي سَيِّلٍ أَللَّهُ أَتَأْقِتُمْ إِلَى الْأَرْضِ
أَرْضِيْتُم بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعَ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ
إِلَّا نَفِرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبِدِّلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ التوبه: ٣٨ - ٣٩﴾

અનુવાદ : “હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો ! તમને શું થઈ ગયું છે કે જ્યારે તમને અલ્લાહના માર્ગમાં નીકળવાનું કહેવામાં આવ્યું, તો તમે જમીનથી ચોંટીને રહી ગયા ? શું તમે આભિરતની સરખામણીએ દુનિયાના જીવનને પસંદ કરી લીધું છે ? આવું છે તો તમને જાણ થાય કે દુનિયાના જીવનનો આ સર-સામાન આભિરતની તુલનાએ ખૂબ જ અલ્પ નીકળશે. તમે નહીં ઉભા થાઓ, તો અલ્લાહ તમને પીડાદાયક સજા આપશે અને તમારી જગ્યાએ કોઈ અન્ય સમૂહને ઉભો કરશે અને તમે અલ્લાહનું કંઈ જ બગાડી શકશો નહીં. તે દરેક વસ્તુ પર સામર્થ્ય ધરાવે છે.” (સ્રૂર: તૌભા, આ. ૩૮-૩૯)

મુસલમાન મહિલાઓએ પણ જિહાદની પોકારનો ત્વરિત સ્વીકાર કર્યો અને તેમાં તેમની ખૂબ મહત્વની ભૂમિકા રહી. તેણીઓ ઘાયલોનો ઈલાજ કરતી હતી, સૈનિકો માટે ભોજન રાંધતી હતી અને પાણીની વ્યવસ્થા કરતી હતી. તેનાથી આગળ વધીને હજરત નસીના બિન્તે કઅબ ઝુંઝું તો હુશમનો પર તીર વરસાવતી હતી અને પુરુષોની જેમ અડગ રહીને યુદ્ધ લડતી હતી. આ બધું કેવળ અલ્લાહના બોલને સર્વોચ્ચ કરવા અને તેના સંદેશને ફેલાવવા માટે હતું.

યુદ્ધમાં અડગ રહેતું :

ઉહદના યુદ્ધમાં એક વખતે તો મુસલમાનો વેરવિભેર થઈ ગયા હતા. તેમાંથી કેટલાક તો શહીદ થઈ ગયા અને કેટલાક મેદાન છોડીને ભાગવા લાગ્યા હતા. આ જોઈને કાંકિરો રસૂલુલ્લાહ ﷺ ની આસપાસ ભેગા થઈ ગયા, જેથી આપ ﷺ ને કતલ કરી નાખે. પરંતુ આપ ﷺ અને આપના અમુક સાથીઓ પહાડની જેમ અડગ રહ્યા અને નિર્ભયતાથી, દફનિશ્ચય અને દફતાથી લડતા રહ્યા, ત્યાં સુધી કે મુશ્રરિકો ભાગી ન ગયા. એ જ પ્રમાણે રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ હુનૈનના યુદ્ધમાં પણ મક્કમતાનું ઉત્કૃષ્ટ ઉદાહરણ પ્રસ્તુત કર્યું, જ્યારે મુસલમાનો મેદાન છોડીને ભાગી રહ્યા હતા, ત્યારે આપ ﷺ એ પોતાની જગ્યા ન છોડી. આપની સાથે ખૂબ ઓછા મુસલમાનો રહ્યા, પછી આપ ﷺ એ મુસલમાનોને પોકાર્યા :

«أَنَّ النَّبِيًّا لَا كَنِبْ أَنَّ ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُطَّلِبُ بِ[بخاري و مسلم]»

અર્થાત્, હું નભી છું એમાં કોઈ જૂઠ નથી, હું અખુલ મુતલિબ જેવા સરદારનો પુત્ર છું.

આ સાંભળીને મુસલમાનો ફરીથી આપની પાસે એકગ થઈ ગયા અને અડગતાથી લડતા રહ્યા. છેવટે તેમને સફળતા મળી.

મુસલમાનો માટે યુદ્ધમાંથી ભાગી જવું જાઈજ નથી, સિવાય બે પરિસ્થિતિઓમાં. પહેલી એ કે કોઈ ઉચિત જગ્યાએ જતા રહેવામાં આવે, અથવા કોઈ બીજી જગ્યાએ પોતાના મુજલિદ (લડવૈયા) ભાઈઓના સમૂહમાં સામેલ થઈ જાય. અલ્લાહ તુખાલાનો ઈરશાદ છે :

﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيْتُمُ الظَّالِمِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُولُّهُمُ الْأَدْبَارَ ١٥ وَمَنْ يُوَلِّهِمْ يُوَمِّدِنْ
دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحْرِفًا لِقَنَالٍ أَوْ مُتَحَرِّزًا إِلَى فِتَّةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَمَا وَلَهُ جَهَنَّمُ وَلِسَرِّ
الْمُصِيرِ ١٦ ﴾ **الأنفال:** ١٦ - ١٥

અનુવાદ : “હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો ! જ્યારે તમે એક લશકરના રૂપમાં કાફિરોનો સામનો કરો, તો તેમના મુકાબલામાં પીઠ ન ફેરવો. જેણે આવી પરિસ્થિતિમાં પીઠ ફેરવી, સિવાય કે યુદ્ધની રણનીતિના સ્વરૂપે આવું કરે અથવા કોઈ અન્ય સૈન્યની સાથે સામેલ થવા માટે, તો તે અલ્લાહના પ્રકોપમાં ઘરોઈ જશે. તેનું ઠેકાણું જહન્નમ હશે, અને તે ખૂબ જ ખરાબ ઠેકાણું છે.” (સૂર: અન્ઝાલ, આ. ૧૫-૧૬)

